

М. О. Дурман,

д. держ. упр., доцент, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0002-3775-205X

О. Л. Дурман,

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування, Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна

ORCID ID: 0000-0001-7829-9944

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.21.100

КОНСТАНТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАУКОВІЙ ЕТИЦІ

M. Durman,

Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Public Administration and Local Government, Kherson National Technical University, Kherson, Ukraine

O. Durman,

PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration and Local Government, Kherson National Technical University, Kherson, Ukraine

CONSTANT OF ACADEMIC INTEGRITY IN SCIENTIFIC ETHICS

Статтю присвячено розгляду принципам академічної доброчесності та етики в професійній та освітньо-науковій спільноті. Хоча питання академічної доброчесності носять загальнонауковий характер, це дослідження зосереджене на дотриманні вищезазначених принципів у галузі публічного управління та адміністрування. Сучасний розвиток публічного управління ґрунтується на реформуванні державної служби, як суб'єкта державного управління, і потребує нової моделі професійної етики державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що має стати утвердженням в суспільних відносинах демократичної та гуманної сутності української держави. Потреба в посиленні етичних засад державної служби в Україні відповідає також світовому вектору суспільного розвитку, гуманізації міждержавних відносин, адаптації до стандартів Європейського Союзу. Останнім часом актуальною темою професійної етики є питання доброчесності, що є похідним поняттям від академічної доброчесності. Питання академічної доброчесності є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти. Розкрито, що принципи академічної доброчесності, безперечно, базуються на принципах етичних. Зосереджена увага на хибному усвідомленні молодим поколінням орієнтації на академічні та соціально-професійні успіхи будь-якою ціною, коли освіта розглядається як "товар". При цьому навчання у закладах вищої освіти використовується тільки для досягнення високого соціального статусу, знецінюючи знання, здобуті в університетах, як неперспективних. Досліджено, що існує прямий зв'язок між частотою списування і загальним рівнем соціально-економіч-

ного розвитку країни, а також рівнем корупції у державі, а вирішальними факторами, що зумовлюють чи обмежують списування, є відношення самого соціального середовища до недоброчесних і корупційних практик. Доведено, що особливо актуальною є професійна етика та академічна доброчесність в середовищі майбутніх та діючих професіоналів публічного управління та адміністрування, а недотримання норм академічної доброчесності призводить до деградації професійності.

The article is devoted to the consideration of the principles of academic honesty and ethics in the professional and educational-scientific community. Although the issues of academic integrity are of a general scientific nature, this study focuses on adherence to the above principles in the field of public administration and administration. The modern development of public administration is based on reforming the civil service as a subject of public administration, and requires a new model of professional ethics for civil servants and local government officials, which should become an assertion in public relations of the democratic and humane essence of the Ukrainian state. The need to strengthen the moral principles of public service in Ukraine also meets the global vector of social development, humanization of interstate relations, adaptation to the standards of the European Union. Recently, the hot topic of professional ethics is the issue of honesty, which is a derivative of the concept of academic honesty. In turn, the issue of academic integrity is an integral part of the quality assurance system in education. It is revealed that the principles of academic honesty are certainly based on ethical principles. Attention is focused on the misconception of the young generation of orientation towards academic and socio-professional success at any cost, when education is viewed as a commodity. At the same time, education in higher educational institutions is used only to achieve a high social status, devaluing the knowledge gained in universities as unpromising. It has been reported that there is a direct relationship between the frequency of cheating and the general level of socio-economic development of the country, as well as the level of corruption in the state, and the decisive factors that predetermine or limit cheating are the attitude of the social environment itself to unsuccessful and corrupt practices. It has been proved that professional ethics and academic honesty are especially relevant among future and current professionals of public administration and administration, and non-observance of the norms of academic virtue leads to the degradation of professionalism.

Ключові слова: етика, доброчесність, академічна доброчесність, освітньо-наукова діяльність, публічне управління.

Key words: ethics, honesty, academic integrity, educational and scientific activities, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасний розвиток публічного управління ґрунтується на ідеї цивілізаційної місії держави та забезпеченні демократичного розвитку суспільства. При цьому всі інші функції державного управління повинні виконуватися через призму демократії та поваги до думки громадян. Тому реформування державної служби, як суб'єкта державного управління, потребує нової моделі професійної етики державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів рад різних рівнів (публічних службовців), яка орієнтується на цінності демократичної правової і соціальної держави, служіння народові України, професійну компетентність, здатність ефективно, в рамках закону і посадових повноважень, реалізовувати владні функції.

Такі особливості етики публічних службовців актуалізують моральну складову їх особистості та етичні засади державної служби, служби в органах місцевого самоврядування та на виборних посадах, як соціально-професійного інституту. Очікуваним наслідком етизації професійної поведінки депутатів та посадових осіб місцевого самоврядування має стати утвердження в суспільних відносинах демократичної та гуманної сутності української держави. Потреба в посиленні етичних засад державної служби в Україні відповідає також світовому вектору суспільного розвитку, гуманізації міждержавних відносин, адаптації до стандартів Європейського Союзу.

Так, у законі "Про державну службу" [1] одним із принципів держслужби названо доброчесність.... Це —

"спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень".

Як відомо, передумовою створення доброчесного професійного середовища є академічна доброчесність, оскільки однією з умов прийняття на державну службу є наявність в кандидата диплома про вищу освіту. Тобто, якщо людина прагне, в майбутньому, бути держслужбовцем, виконувати свої обов'язки сумлінно і чесно, то починати будувати доброчесний образ треба ще змолоду, розуміючи власну відповідальність за порушення норм наукової етики.

Своє чергою питання академічної доброчесності останнім часом стали невід'ємною складовою внутрішньої системи забезпечення якості освіти всіх навчальних рівнів. Однак в умовах глобальної проблеми порушення академічної доброчесності це призводить до спотворення системи освіти, оскільки успішність університету залежить здебільшого від сприйняття його студентським, науковим та суспільним середовищем взагалі.

Безсумнівно, що за останні десятиліття відбулися докорінні зміни в соціальних функціях університету. Це стосується як його викладацької, так і науково-дослідної діяльності — університет все більше перетворюється на підприємство за принципом — "вирати — прибуток". А це неймовірно впливає на свідомість науковців, викладачів та студентів, а з іншого боку, на усю соціальну свідомість університетської спільноти.

Відбулося значне зниження вагомості університетського диплома, як соціальної цінності особистості. Наріжним каменем цієї проблеми є зниження якості освіти, пов'язане з недостатньою інтелектуальною підготовкою частини студентів до самостійного навчання. Вищезгадані явища включають проблему академічної нечесності і, зокрема, один з її основних проявів — плагіат. Університет перестав бути місцем навчання "кращих з кращих" (які мають внутрішні етичні стандарти, пристрасть до здобуття знань та власного розвитку), а це створює передумови для зростання таких явищ, як академічна недоброчесність та плагіат.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми етики на публічній службі, формування професійно-етичної культури публічних службовців відповідно до сучасних етичних принципів, налагодження ефективної взаємодії з населенням та недопущення несправедливості і корупційних дій вивчали ряд українських вчених, серед яких можна відзначити Т. Василевську [2], М. Рудакевич [3], А. Товмач [4], І. Лопушинський [5], Є. Романенко [6], Н. Янюк [7] та інших, щодо теми академічної доброчесності, то цей аспект розглядали в своїх працях Я. Тицька [8] А. Колесніков [9], Д. Мазурок [10], О. Рижко [11] та інші.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — розкрити сутність необхідності дотримання принципів академічної доброчесності та норм професійної етики в освітньо-науковому середовищі, у

тому числі й при підготовці здобувачів вищої освіти у сфері публічного управління та адміністрування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В умовах постійно зростаючого значення наукової діяльності в сучасному світі дискусії про доброчесний статус науки, а також про етичні фактори наукової діяльності не лише продовжують залишатися в центрі уваги інтелектуальних досліджень, а й отримують нові імпульси з боку соціальної практики [12].

Поняття доброчесності відоме українцям ще з часів Київської держави і воно увійшло у виховання на основі християнської етики як "ціломудрія, моральна й тілесна чистота?". У сучасному світі все частіше виникає необхідність звернутися до цього давнього поняття, оскільки основні складові поведінки людини: чесність, порядність, шляхетність — нівельовані прагматичністю та корисливістю соціуму [13].

У нормах наукової етики знаходять своє втілення загальнолюдські моральні вимоги і заборони, адаптовані до особливостей наукової діяльності. Етичні норми служать для утвердження та захисту специфічних, характерних саме для науки цінностей. Першою з них є безкорисливий пошук і відстоювання істини. У повсякденній науковій діяльності зазвичай буває непросто відразу оцінити отримане знання як істину або як оману. І ця обставина знаходить відображення в нормах наукової етики, які не вимагають, щоб результати були новими знаннями, що логічно, експериментально чи іншим чином обґрунтовані. Відповідальність за дотримання такого роду вимог лежить на самому вченому [14].

Зважаючи на еволюційний процес становлення громадянського суспільства в Україні, можна констатувати, що без належних заходів нормативного, організаційно-правового та комунікаційного характеру неможливо забезпечити належний рівень довіри до академічної спільноти. З урахуванням масовості порушень етичних правил, принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання й/або наукових (творчих) досягнень, уведено поняття "академічна відповідальність" [12].

Так, академічна доброчесність з поняття етичного стала нормою Закону України "Про освіту" [15] з чітко визначеними тлумаченнями, правилами, критеріями, вимогами та санкціями. Як складова цього закону академічна доброчесність визначає вектор розвитку усієї національної освітньої системи і є законною вимогою, цінність якої — у створенні довіри до результатів навчання та наукових досягнень.

Згідно з пунктом 3 статті 58 Закону України "Про освіту" [16] науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти. Зі свого боку, особи, які навчаються у закладах вищої освіти, зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання.

Принципи академічної доброчесності, безперечно, базуються на принципах етичних і полягають у дотриманні під час навчання та наукових пошуків, передусім:

— морального принципу — утвердження для себе внутрішнього правила, яке ґрунтується на совісті);

— принципу гуманізму — визнання неповторності кожної людської особистості, утвердження в повсякденній діяльності її прав не тільки на життя, здоров'я, а й на честь, гідність, свободу;

— принципу оптимізму — довірливого, доброзичливого ставлення до студентів, учнів та колег;

— принципу патріотичності — осмисленої пошани до Батьківщини як однієї з форм узгодження особистих і суспільних інтересів, зокрема свідомо повага до її історичного минулого, щире ставлення до народної пам'яті, національних традицій народу.

Ці принципи лежать в основі академічної доброчесності, формують її цілісність, відтак є превентивними засобами стосовно порушення законодавчих норм, якот: плагіат, списування, неправдиве посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей [7]. Проте "сліпе" слідування цим принципам не завжди можливе, і це викликає певну дискусію в науковому та освітньому середовищі.

Так, регулярна наукова та дослідно-практична робота, необхідність отримання нових фактів і знань завжди ґрунтується на попередніх результатах, що, з одного боку, обумовлює обов'язкову поінформованість вченого про більш ранні розробки, а з іншого — включення використаних публікацій в список цитованої літератури. Помилки цитування, зазвичай, вважають менш суттєвим порушенням академічної доброчесності, але іноді їх не зовсім обґрунтовано розглядають як різновид плагіату.

Дискусійним є питання, стосовно правильного цитування перекладів. Існує думка, що дослівний переклад треба оформлювати як цитату, і відсутність лапок є порушенням. Але не менш обґрунтованою є інша думка, що переклад завжди вносить певні зміни у розуміння тексту [17].

Ще одне дискусійне питання полягає в оцінюванні як плагіату творів, що складаються з фрагментів творів інших авторів, за наявності коректних посилань. Такі праці не можна вважати плагіатом, оскільки вони не містять ключової ознаки — привласнення чужих результатів. Але у більшості випадків (за виключенням окремих видів студентських робіт) вони не відповідають встановленим вимогам, зокрема, стосовно наукової новизни, наявності власних результатів, критичного аналізу джерел тощо. Іноді такі роботи містять ознаки інших порушень академічної доброчесності — обману, фальсифікації та/або фабрикації.

Відповідно до ч. 4 ст. 42 Закону України "Про освіту" [15], академічний плагіат — це "оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства". Аналогічне формулювання містить ч. 6 ст. 69 чинного Закону України "Про вищу освіту" [16]. Суттєво інше визначення надає Закон України "Про авторське право і суміжні права" [18].

Відповідно до п. в) ст. 50, плагіатом є "оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору". Крім того, за ч. 2 ст. 52 цього закону суб'єкти авторського права та/або суміжних прав можуть звертатися до суду чи інших компетентних органів за захистом своїх прав. Але варіантів притягнення порушників до відповідальності без звернення суб'єктів зазначених прав, закон не передбачає.

Не важко побачити, що розуміння плагіату в цьому законі істотно вужче, ніж розуміння академічного плагіату в освітніх законах. Більше того, ч. 3 ст. 433 Цивільного кодексу України [19] прямо виключає з об'єктів авторського права ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі, що не повинні перешкоджати їх ідентифікації як академічного плагіату у випадках відсутності належних посилань на справжніх авторів в академічних працях.

Феномен плагіату не існує у суспільному вакуумі. Більш широкий контекст змін у підході студентів до явища плагіату вимагає представлення шести типів змін у сучасному суспільстві. Перший стосується стану знань та змін у функціонуванні сучасного університету як у його наукових, так і в дидактичних функціях. Тут ми маємо справу з крахом універсального та об'єктивного знання, яке змінюється його помноженими версіями. Водночас ці знання радикально баналізуються засобами масової інформації, які іноді цинічно та нещадно використовують багаторічні дослідження вчених. Другий контекст стосується зміни способу навчання молоді, від типового для минулого — систематичного та лінійного — до мозаїчного та фрагментованого. Третій контекст пов'язаний із переходом у системі оцінювання молоді у школах та закладах післяшкільної освіти від якісних методів (суть яких полягала не лише у знанні ступеня оволодіння певною сферою знань, а й у оцінці компетенцій для самостійного мислення) до закладів вищої освіти та його різновидів ("КРОК", ЄФВВ, ЄДКІ тощо). Нарешті, іншим контекстом є падіння авторитету моральних норм, які сприяють нечесній поведінці, яка характерна для сучасного суспільства. П'ятий контекст усвідомлюється багатьма (якщо не більшістю) членами суспільства — це безжальна орієнтація на успіх, яка, відповідно до принципів неоліберальної ідеології, поділяє людей на освітню та соціально-професійну еліту. Останній (шостий) контекст стосується культурних змін і, зокрема, фундаментального посилення впливу популярної культури на ідентичність молодих людей.

Крім того, неетична поведінка, у тому числі пов'язана з плагіатом, поширена серед молоді і супроводжується орієнтацією на академічні та соціально-професійні успіхи. Значною мірою молоді люди сприймають життя як сходи, по яких треба підніматися, і дотримуються принципів: мета виправдовує засоби та досягнення успіху будь-якою ціною. У такому контексті обман як форма "вибору ярлика" є навіть "раціональною" стратегією, що веде до успіху. При такому підході освіта все частіше розглядається як "товар".

Молодь бачить менше навчання у закладах вищої освіти як самоціль, як період навчання та розвитку особистості, а в більшості використовують як спосіб досягнення високого соціального статусу. Більш того, все

Таблиця 1. Автор, наукова праця

Автор, наукова праця	Методологія дослідження	Виявлені результати та чинники
Teixeira (2010)	Міжнародне опитування 7213 студентів (спеціальностей економіка та бізнес) 42 університетів з 21 країн світу. Метою дослідження було виявити частоту списування на іспитах і дослідити причини порушення академічної етики	Схильність до списування під час іспитів по ряду країн різна, починаючи з найнижчого рівня 5% в університетах, розташованих в Скандинавських країнах (Данія і Швеція) і завершуючи найвищим рівнем 88% в університетах країн Східної Європи (Польща, Румунія і Словенія)
Grimes (2004)	Кроскультурне порівняння причин академічного шахрайства студентів економічного та бізнес-профілю на матеріалах таких країн, як США, Албанія, Білорусь, Хорватія, Киргизстан, Латвія, Литва, Росія та Україна	Рівень списування у США суттєво менший за такий у пострадянських країнах, що обумовлено культурними розбіжностями між студентами, превалюванням індивідуалістичних цінностей у західних та колективістських у студентів з постсоціалістичних країн
Magnus, Polterovich, Danilov, & Savvateev (2002)	Школярі та студенти з Росії, Нідерландів, Ізраїлю та США за певною шкалою висловлювали своє ставлення до студента А, який списав у студента В; до студента В, який дав списати студенту А; і до студента С, який став свідком списування і розповів про це викладачеві	Російські студенти, у порівнянні зі студентами з інших країн, виявилися найбільш лояльними до списування, однак засвідчили різкий негатив у ставленні до студента С, який доповів про виявлений факт академічного шахрайства викладачеві. Негативну оцінку дій студента С учені пояснюють соціалістичним минулим Росії, коли кожен "донощик" отримував соціальне засудження
McCabe, Trevino & Butterfield (1999)	Опитування 4285 студентів з 31 вищого навчального закладу	Рівень поширення академічного шахрайства в університетах, де прийнято і діє кодекс честі студентів, менший, ніж в тих інституціях, де такого роду документів не імплементовано

частіше вважається, що знання, здобуті в університетах, мають низьку цінність через їх відносно невеликий зв'язок із майбутньою професійною роботою та практикою. Такий підхід, у якому бракує поваги до академічних знань, безперечно, сприяє плагіату, особливо через списування чужих робіт або взагалі присвоєння собі чужих досліджень та результатів.

У світі вже проводився аналіз основних чинників, які визначають мотивацію студентів до академічного шахрайства шляхом списування в міжнародному та кроскультурному порівняльному контексті [20] (табл. 1).

Так, наприклад, в одному з досліджень виявлено, що існує прямий зв'язок між частотою списування і загальним рівнем соціально-економічного розвитку країни, а також рівнем корупції у державі. Вирішальними факторами, які зумовлюють чи обмежують списування, є відношення самого соціального середовища до недобросовісних і корупційних практик та суворість покарань за академічні проступки ("клімат для шахрайства") [21].

До поширених етичних недоліків у цитуванні належить також надмірне захоплення посиланнями на власні роботи. Однак слід мати на увазі, що помірне самоцитування в наукових творах вважається нормою, оскільки дуже часто нова стаття продовжує колишні роботи вченого. Таким чином, система введення посилань у власну публікацію відображає не тільки професійний кругозір дослідника, але і його наукову культуру, а в окремих випадках і елементарну порядність [12].

Отже, велика роль і зростаюче значення науки в житті сучасного суспільства, з одного боку, а з іншого — небезпечні негативні соціальні наслідки бездумності, а

часом і відверто злочинного використання досягнень науки підвищують в наші дні вимоги до етичних якостей учених, до етичної, якщо ставити питання ширше, сторони наукової діяльності. Зазначимо ці етичні вимоги:

1. Учений повинен дотримуватися загальнолюдських норм моральності, і вимоги до нього повинні бути вищими, ніж у середньому, внаслідок важливості його функцій і відповідальності за соціальні результати діяльності.
2. Безкорисливий пошук істини без будь-яких поступок кон'юнктури, зовнішнього тиску тощо.
3. Націленість на пошук нового знання і його чесне, доскональне обґрунтування, не допускаючи підроблення, погоні за дешевою сенсацією, а тим більше плагіату.
4. Забезпечення свободи наукового пошуку.
5. Висока соціальна відповідальність за результати своїх досліджень і більшою мірою за їх практичне використання.

ВИСНОВКИ

Наука як галузь людської діяльності має ціннісний вимір: для вченого найвищою цінністю є істина і все, що до неї веде, різного роду емпіричні та теоретичні методи та заходи досягнення результатів. У співтоваристві вчених високо цінуються також чесність, порядність, наполегливість у відстоюванні власних поглядів, критичне ставлення до догм і будь-яких авторитетів.

Водночас у самій науці, в її методологічному арсеналі немає ніяких моральних норм, що регламентують наукові дослідження в плані соціальних наслідків, що

дозволяють порівнювати наукові досягнення зі станом суспільства. Багато вчених усвідомлюють свою відповідальність за можливе нечесне використання своїх наукових досліджень та результатів недоброчесними особами, розуміють неприпустимість цих дій, проте не завжди знають механізми та інструменти протистояння цим діям.

Особливо актуальною є професійна етика та академічна доброчесність у середовищі майбутніх та діючих професіоналів публічного управління та адміністрування, адже їх дії мають вплив на все суспільство. І недотримання норм академічної доброчесності призводить до деградації професійності і, в майбутньому, може призвести до протиправних дій, що будуть каратися відповідно до норм чинного законодавства.

Саме тому слід розробляти та запроваджувати в діяльність закладів освіти та органів публічної влади, академічних наукових та аналітичних установ відповідні нормативні документи щодо недопущення академічної доброчесності, проводити організаційні та комунікаційні заходи з пропагування академічної доброчесності та дотримання професійної етики.

Література:

1. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
2. Василевська Т.Е. Етичні аспекти реформування системи державної служби. Демократичне врядування. 2011. Вип. 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2011_7_18
3. Рудакевич М.І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління: Моногр. Тернопіль: Астон. 2007. 398 с.
4. Товмач А.С. Питання етики державних службовців. Форум права. 2015. № 2. С. 159—162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index
5. Лопушинський І.П. Роль етичних кодексів державних службовців у вирішенні сучасних управлінських завдань. Координати управління: збірник наукових праць Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Вип. 2. Івано-Франківськ "Місто НБ", 2012. С. 6—28.
6. Романенко Є.О. Нові стандарти етики державних службовців. Публічне урядування. 2016. № 1. С. 71—77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_1_8
7. Янюк Н. Актуальні питання у регулюванні питань професійної етики. Вісник Львівського університету. Серія юридична: зб. наук. праць. 2013. Вип. 57. 384 с. С. 203—209.
8. Тицька Я. Академічна доброчесність та "академічна відповідальність" у забезпеченні якості освіти. URL: http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1WIkari53ulbpqyl4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUEsn_WuXY
9. Колесніков А. Академічна доброчесність в українському освітньо-науковому просторі: проблеми та соціальні загрози. URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38304/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2.pdf>

10. Мазурок Д.І. Плагиат: неприємна випадковість чи злий намір? Теорія і практика інтелектуальної власності. 2012. № 1. С. 56—62.

11. Рижко О.М. Плагиат як соціально-комунікаційне явище: монографія. Київ: ПАЛИВОДА А.В., 2017. 388 с.

12. Васильєва Т., Колдовський А. Місце наукової етики в розвитку успішної кар'єри науковця. URL: http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/monografii/Monografiya_young_scientist.pdf

13. Верхола М. І Актуалізація поняття "академічна доброчесність" у сучасному освітньому та науковому середовищі України. URL: https://www.iiasc.org/wp-content/uploads/2020/02/iiasc_academic_integrity_12_2019.pdf

14. Фролов І.Т. Этические аспекты биологии. М. Знание, 1986. 64 с

15. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

16. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

17. Бахрушин В. Академічний плагиат і самоплагиат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid>

18. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

19. Цивільний Кодекс України: від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

20. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт: сайт Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні. URL: <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/>

21. Teixeira A.A., Rocha M.F. Cheating by economics and business undergraduate students: an exploratory international assessment. Higher Education. 2010. 59 (6). 663—701. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10734-009-9274-1>

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On Civil Service", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (Accessed 20 October 2021).
2. Vasylevs'ka, T. E. (2011), "Ethical aspects of reforming the civil service", *Demokratychnе vryaduvannya*, vol. 7. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2011_7_18 (Accessed 21 October 2021).
3. Rudakevych, M. I. (2007), *Profesiyna etyka derzhavnykh sluzhbovtziv: teoriya i praktyka formuvannya v umovakh demokratyzatsiyi derzhavnoho upravlinnya* [Professional ethics of civil servants: theory and practice of formation in terms of democratization of public administration], Aston, Ternopil, Ukraine/
4. Tovmach, A. S. (2015), "Questions of ethics of civil servants", *Forum prava*, vol. 2, pp. 159—162. Available

at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index (Accessed 21 October 2021).

5. Lopushyn's'kyi, I. P. (2012), "The role of codes of ethics for civil servants in solving modern management problems", *Koordynaty upravlinnya: zbirnyk naukovykh prats' Ivano-Frankivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu*, vol. 2, pp. 6—28.

6. Romanenko, Ye. O. (2016), "New standards of ethics for civil servants", *Publichne uradyuvannya*, vol. 1, pp. 71—77. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pubm_2016_1_8 (Accessed 22 October 2021)

7. Yanyuk, N. (2013), "Current issues in the regulation of professional ethics. *Visnyk L'vivs'koho universytetu*", *Seriya yurydychna: zb. nauk. prats'*, vol. 57, pp. 203—209.

8. Tyts'ka, Ya. (2018), "'Academic integrity" and "academic responsibility" in ensuring the quality of education", Available at: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1WIkari53-ulbpqyl4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUE-SN_WuXY (Accessed 22 October 2021).

9. Kolesnikov, A. (2019), "Academic integrity in the Ukrainian educational and scientific space: problems and social threats", Available at: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/38304/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%81%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2.pdf> (Accessed 22 October 2021).

10. Mazurok, D. I. (2012), "Plagiarism: an unpleasant accident or malice?", *Teoriya i praktyka intelektual'noyi vlasnosti*. vol. 1, pp. 56—62.

11. Ryzhko, O.M. (2017), *Plahiat yak sotsial'no-komunikatsiynе yavyshe: monohrafiya [Plagiarism as a socio-communicative phenomenon]*. PALIVODA AV, Kyiv, Ukraine.

12. Vasylyeva, T. and Koldovs'kyi, A. (2017), "The place of scientific ethics in the development of a successful career as a scientist", Available at: http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/monografii/Monografiya_young_scientist.pdf (Accessed 23 October 2021).

13. Verkhola, M. I. (2020), "Actualization of the concept of "academic integrity" in the modern educational and scientific environment of Ukraine", Available at: https://www.iiasc.org/wp-content/uploads/2020/02/iiasc_academic_integrity_12_2019.pdf (Accessed 23 October 2021).

14. Frolov, Y. T. (1986), *Etycheskye aspekty byolohyy [Ethical aspects of biology]*, Knowledge, Moscow, Russia.

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On education", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 20 October 2021).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On higher education", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Accessed 20 October 2021).

17. Bakhrushyn, V. (2018), "Academic plagiarism and self-plagiarism in science and higher education: regulatory framework and world experience", Available at: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplagiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid> (Accessed 23 October 2021).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights", Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (Accessed 20 October 2021).

19. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Civil Code of Ukraine, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Accessed 20 October 2021).

20. Satsyk, V. "Academic Integrity: Mythical Concept or Effective Concept: Website of the Academic Integrity Promotion Project in Ukraine", Available at: <https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chy-diyevyj-kontsept/> (Accessed 22 October 2021).

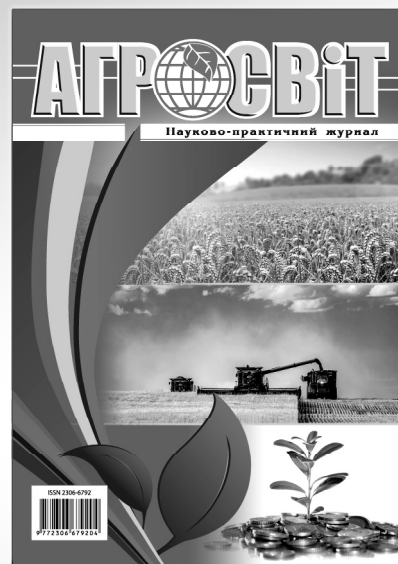
21. Teixeira, A. A. and Rocha, M. F. (2010), "Cheating by economics and business undergraduate students: an exploratory international assessment", *Higher Education*, vol. 59 (6), pp. 663—701, Available at: <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10734-009-9274-1> (Accessed 23 October 2021).

Стаття надійшла до редакції 04.11.2021 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292